БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Сэрпухоўская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз. пасьля поудня. Адміністрацыя—зрана ад 10 да 2 гадз. У вечары ад 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя пакідае за сабой права папраўляць перасыланые рукапісы і карэспондэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 к.

Падпіска: з дастаўкай да дому у Менску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак: за верш петыту на 1-й старан. 1 руб. на апошняй—50 кап.

№ 72. Менск. Пятніца 21 чэрвеня 1918 г. Год I.

З благай мэтай баутунамі зноу расшыраецца у акупацыйных мейсцах фальшывы слух, ніба Гэрманія пасылае расійскіх ваенна-палонных на захадны фронт для бітвы з дзержавамі згоды (сагласія). Гэрманія зусім ні патрабуе таго каб прымяняць другія народы у сьвяшчонай барацьбе проціу свайго ворага; гэткія ганебныя паступлі яна прэдастауляе без уселякай зайздрасьці сваім ворагам. Гэрманец заўседы спадзеваўся на свае і хто яго ведае, запэуняны што ён ні здолян на такія безганорныя паступлі. Нізразумелым астаецца толькі тое, што усе яшчэ знаходзюцца людзі, якія веруць усякім дурным слухам і робюць ніабдуманыя паступлі.

Творчая праца.

Цэнтральны дзержауны орган у краю толькі тады адпаведае свайму назначэнню, калі творчую працу яго відаць па усяму краю, калі увесь народ усюды бачыць карысныя плады гэтай працы. Гэтакая творчая праца выяуляецца толькі тады, калі цэнтральны орган зложаны с прэдстаунікоу розных станау народу, калі гэтыя выбраныя людзі коаліцыйна працуюць, захопленыя шчырым закаханнем да сваей Бацькаушчыны, калі у іх мэта адна—ва усіх праявах сваей працы служыць на карысьць роднаму народу, на палепшэнне яго долі—добрабыту.

Ні будзем тут рабіць падрахунку працэ Рады Б. Н. Р. за увесь час акупацыі края гэрманскімі войскамі да гэтаго часу. Німа спрэчкі, што паводлуг магчымасьці, зроблено шмат і расплаціроука на далейшую работу намечана досіць шырокая.

Перш-на-перш цапер ідзець падгатоука для беларускіх школ па усяму краю. Асьветная камісія працуе вельмі старанна над уладжэннем школьных падручнікау—ад пачатковых да поунаго курсу сярэдніх школ. Матэрыялы ужо рыхтуюцца да друку. Што тычыцца беларускаго унівэрсытэту, то тут справа ідзець болей туга, але мы пэуны, што і гэта у хуткім часе наладзіцца.

Потым на часьці гандлевых зносін з другімі дзержавамі зроблены добры крок уперад. Паміж Беларусьсю і Украінай ужо уладжэна торговая палата. Працуюць у гэтым кірунку і аб стварэнні торговых зносін Беларусі і з другімі суседнімі дзержавамі і т. д.

Далей зьвязь с правінцыяй так сама ідзець добра назначаюцца намесьнікі Сэкрэтарыяту на розных правінцыяльныя местах Беларусі, якія працуюць паводлуг інструкцыі Рады Б. Н. Р.

Гэтыя усе работы іншэ лепей пойдуць пасьля стварэння новаго габінэту, што дапаручано пану Раману Скірмунту, прыезда з Украіны якого чэкаюць гэтымі днямі.

Але вось мы павінны напомніць, што трэба як найхутчэй, ні чэкаючы, каб Рада Б. Н. Р. паслала сваіх намесьнікау у Оршу, Маскву і другія цэнтры і этапныя пункты дзе скоплены массы уцекачоу беларусау, якія знаходзяцца там без жаднай апекі пры старанні іх як кольвек вырвацца с чужыні на родныя попялішчы. Гэта рэч ні церпіць ніякіх адкладау.

З. Б.

Агульныя вестхі.

ГААГА, 17/VI. У сфэры блакады каля Англіі пашымі субмарынамі зноў патоплено 16000 рэгістр. тонн варожаго камэрцыйнаго флоту. Апрача гэтаго каля усходняго узбярэжжа Англіі патоплены вось якія ангельскія рыбалоўныя і парусныя караблі: «Фортум» «Дайспрынг Алерт», «Бэрыл», «Дьюатус» і «Актыф»,

Начальнік марского штабу.

ЛЕНДАН, 18/VI. (Рэйтэр). Адміралцейство паведамляе: Успамагацельны крэйсэр «Партыя» патоплены 13-го чэрвеня гэрманскай субмарынай. Адзін афіцэр і 15 матросаў тарговаго флоту згінулі бесьследна, мабыць утанулі.

ЖЭНЭВА, 18/VI. Згодна лёндонскаму паведамленню Гаваса, 14 ірляндскіх графстваў былі абвешчаны на ваенным становішчы. Замест рэгулярных судоў, якія былі адменяны, уведзяны палевыя суды.

РОТТЭРДАМ, 17/VI. Як паведамляюць з добра асьведомленых крыніц, ангельскі урад пробуе праз пасрэднасьць свайго пасланіка у Хрыстыяніі, Фіндлея, прысвоіць Лофоцкія Высны, якія знаходзяцца перад Нарвікам. Пасланік атрымаў ад свайго ураду наказание ні шкадаваць грошай.

ГААГА, 15/VI. «Дэйлі Мэйль» паведамляе з Парыжа: Выезд парыжскіх жыхароў ідзець далей, хаця за апошнія дні троху паменьшаецца. У працяг апошніх трох тыднаў выехало 12000 асоб; с часу пачатку абстрэла Парыжа з дальнабойных гарматаў—усяго 240000 чалавек.

КАПЭНГАГА. Губэрнатар Гонконга паведамляе з Лёндана, што у Гонконзе успыхнула чума. За апошнія два дні у месьці зарэгістравано 17 выпадкаў занядужанняў чумою, якія усе кончыліся сьмерцю.

ГААГА, 17/VI. Як паведамляюць з Нью-Йорка, на першым тыдні цэлы рад выдаючыхся прамысловых прэдпрыіметв у Нью-Йорку застрахаваў сябе проціў нямецкіх налётаў. Страхавая сумма даходзіць да 200 мільёнаў доляраў.

БЭРН, 17/VI. Згодна весткам газ. «Інтрасіжан», у адной з французкіх гаваняў нідаўна быў высаджаны першы атрад індзейцаў племяні Сіукс. Чэкаюць прыбыцця другіх дзікіх плямён.

— Як паведамляець французкі журнал «Эконаміст Эвропэен» ад 24-го мая 1918 году, французкі міністр фінансаў унёс у палату дэпутатаў прапанаванне аб адпуску крэдытаў на трэцюю чверць 1918 г. у сумме 10.698,280,300 франкаў, якія патрэбны глаўнае на ваенныя і другія надзвычайныя выдаткі. Сюды ні улічаны звычайныя дзержаўныя выдаткі. Гэтыя крэдыты перэвышаюць крэдыты на другую чверць таго жа года на сумму 436,432,803 франкі. Уласныя жа ваенныя выдаткі павялічыліся на 369,392,092 франкі.

— У італьянскай газэці «Пополо Ромено» ад 1-го чэрвеня надрукованы вось якія весткі аб італьянскіх дзержаўных даўгох:

Да 30 чэрвеня 1914 г. дзержауны доуг Італіі дайшоу 14,839 мільенау лір, за якія штогод прыходзілося плаціць працэнты у сумме 523 мільены лір. Да цяперашняго часу доуг гэты павялічыуся прыблізіцельна на 30 мільярдау, уключаючы і 5 мільярдау, апошняй ваеннай пазыкі. Павышэнне працэнтау даходзіць такім чынам круглым лікам да $1^1/_2$ мільярда. Новыя налогі прыносяць даход у 2,126 мільенау чым і абезпечаны працэнты на 50 мільярдау. У гэтых 45 мільярдау улічаны 12 мільярдау упешных пазык.

Апрача гэтых даугоу есьць яшчэ даугі кароткіх срокау у 6,457 мільенау лір, а так сама гасуд. крэдытныя білеты на сумму 1,865 мільенау лір выпушчаныя банкамі паперовыя грошы на 4,650 мільенау лір. Усяго выходзіць сумма у 12,852 мільенау лір проціу толькі 869 мільенау лір да 30 чэрвеня 1914 году. Такім чынам агульныя дзержауныя даугі Італіі да 30 чэрвеня 1914 году лічуцца прыблізіцельна каля 60 мільярдау лір.

Весткі с Польшчы.

Рэгенцкая Рада назначыла маршалкам Рады стану п. Франціска Пулоцкаго, сэкрэтара Варш. Навуковаго Таварыства.

«Пшегл. Пол.» піша, што пленарныя пасядзэнні у Радзе Стану будуць рэдкімі. Уся праца будзе у камісіях. На першым пасядзэнні зблiжаючэйся сэсіі Рады стану габінэт маніцца выступіць с праграмовай дэклярацыяй.

«Монітор Польскі» паведамляе: У першай сэсіі Рады Стану урад зложыць прэзыдыуму такія проэкты права: Проэкт уставы аб парадку склікання, адчынення і дня першаго Польскаго Сойму, далей праэкты выбарнай ордынацыі у Пасольскую Ізбу і Сэнат, і праэкты: вайсковай уставы, адміністрацыйнаго устройства Польскаго Каралеўства, арганізацыі скарбовых уладаў, уставы аб польскім падданстве, аб ахране кватэрантоў. Апрача таго урадам прыгатованы праэкт наказу Рады стану, каторы стане на дзенным парадку першаго пасядзэння Рады Стану.

— Міністрам земляробства і дзержаўнаго мення арганізавана камісія аграрнай рэформы, якая мае заданням апрацоўванне праэктаў у справе аграрнай рэформы, якія потым будуць падавацца у законадаўчыя органы, а так сама разгляданне найпільнейшых рэформ. Проэкты камісіі бу-

дуць разглядацца прадстаўнікамі грамадзкіх і земскіх інстытуцыяў. Рукаводзіць камісіяй міністр.

— Пры міністэрстве здароўя і апекі над працаю будзе выходзіць навукова-інформацыйная часопісь «Панство а Праца» (гаспадарство і праца) які будзе асьвятляць чыннасьць польскаго ураду у абмежках апекі над грамадзкім здароўем і працай і знаеміць с тым, што у гэтым кірунку робіцца другімі дзяржавамі. Рэдактарам часопісі будзе п. П. Косаковіч, член рэдакцыі і супрацаўнік «Курьер'а Польского»

— Кіраўніцтво бэрлінскай газэтай «Полнішэ блэттэр» займаецца д-р. Шмідт з Варшавы. Аснавацель газэты і кіраунік яе да гэтаго часу п. В. Фэльдманн пераежджае у Варшаву, дзе абніме пасаду у міністэрстве заграничных спраў. Кіруняк газэты, як аб гэтым абвешчае «нямецка-польскае таварыство» застаецца ранейшым.

Абразкі с правінцыі.

(Па даугінаускаму гасьцінцу).

— Гэй, чалавеча!

— А што?

— Сядай!

Чалавек с катомкай за плячыма, каторы ідзець па пыльнаму гасьцінцу, застанавіўся проціў маей фурманкі і глядзіць на мяне, выціраючы рукавом успацелы твар.

— Ты, дзядзька, змарыўся пехатой ідучы,—сядай!

— Дзякую, паночку, мы прывыкшы да гэтаго, але што-ж—ні адкажэмся ад разумнаго дзела.

Барадаты дзядзька прысеў каля міне і мы паехалі.

Едучы разгутарыліся, скуль ён ідзець, і ён мне апаведаў, што ён выбраны ад некольких вёсак Крайскай волосьці, Вілейскаго павету «хадаком» у «Беларускую Раду» і вось ён ідзець с Менску дамоў.

Ен вельмі ўздзіўлёны ад нісподзеўкі, што у Радзе «начальство» вельмі добрае—аб усім тлумачыць, гаворыць зусім „папросту», як бы толькі што людзі тамашнія выйшлі з вёскі... Гаворуць так, што слово у слово разуменна. «Адразу я вушам сваім ні веры. Я ад «начальства" гэткай гутаркі ніколі ні чуў. Спачатку думаў, што людзі жартуюць над вясковым чалавекам, але потым слухаў-слухаў, ажна—не, ні жартуюць—і лягчэй на душы стало—простаго вясковаго мужыка нават і сесьці папрасілі у канцэлярыі і давай аб усім дапытывацца, што у нас на вёсках робіцца. Першы раз у жыцці мне гэтак здараецца»... — Пэўна земскі начальнік у вас дома ніколі гэтак с селянамі ні гаварыў?.. пытаюся я.

— Хавай Божэ!—уталоніў на мяне дзядзька свае наіўна-сурьёзныя вочы—хавай Божэ, земскі толькі лаяўся заўсёды нас «хамамі» называў, або, калі чытаў часам паперу якую, дак мы слухалі, як жыдоўскае казанне ўсё роўна, бо разумелі толькі пятае праз дзесятае.

— Бо той земскі быў чужы вам чалавек—рускі, а у Радзе свае людзі сядзяць—тлумачу я яму.

— Свае, свае!—згаджаецца са мной селянін—адразу відаць што свае, так і душой чую.

— Ну як справу вашу яны уладзілі?

— Абяцаліся як кольвек уладзіць, але казалі мне, што кепска я зрабіў, што вось прыйшоў да іх без жадных папераў. А трэба казалі яны—мець с сабою пратакол с подпісамі ды усім такім, а у нас гэтаго ніхто ні ведаў—людзі ні граматныя, німа каму пісаць.

— А чаму-ж вы у волосьці ні напісалі?

— Во то-тож, браток, кажаш у волосьць нам трэба было раней пайсьці, але вось ні дадумаліся. Даведаліся, што ёсьць Рада наша беларуская у Менску, вось і згаварыліся тры вёскі, далі мне на дарогу па 1 рублю ад хаты і казалі схадзі, даведайся, што тамака робіцца. Я і кажу ім: браточкі, я ні адмоўлюся ад «вобчэспаго» дзела, узкінуў катомку на плечы і пайшоў!..

— А што яны табе, дзядзька, ішчэ гаварылі?—пытаюся я.

— А вось казалі, каб часьцей да іх прыходзілі, калі справы якія будуць, ды каб мець пры сабе паперу с подпісамі. Гэто троху трудная работа с паперамі, але у волосьці, як кольвек упросім пісара і ён нам уладзіць паперу. Яшчэ казалі мне, што школы будуць у нас свае, дзе будуць вучыць па нашаму, вото-ж дай Бог, каб скарэй! А тут зрабілі каля нас нейкую польскую школу, а мы саўсім ні польскай веры... Нават тым дзецям польскай веры і то цяжка, бо мала разумеюць. Чуць скажуць слово ні так, дык паненка-вучыцелька злуецца і лае мальцаў, называючы іх «хлопамі»...

Я яму тлумачыў, што каталіцкая вера, гэто ні польская і што каталікі гэто ні палякі—а беларусы, тыя самыя селяне, што і праваслаўнай (па яго-наму рускай) веры.

Пры гэтакіх гутарках мы даехалі да N на папаску.

Саскачыўшы с фурманкі ён угледзіў на маей марынарцы беларускі значок.

— Во-то-ж-то!—казаў ён мне мігнуўшы хітрым вокам і васпан мабыць з Рады?

— Не, кажу, я толькі беларус, дык вось і нашу гэты значок.

Ен прыязна на мяне зірнуў і мы увайшлі у хату, каб пры гарбаце далей вясьці сваі гутаркі.

Падарожны.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

У месьнай камісіі па апалу экстрэная рэвізія (па загаду нямецкіх уласьцей), мае быць закончэна праз два дні.

Перад рэвізіяй тыдні за тры у аднаго з відных дзеячоу камісіі знайшлі на кватэры 4 бочкі газы.

Рэзультаты рэвізіі будуць апублікованы гэтымі днямі.

Зьменьшэнне штатау месьнай управы. Згодна апрацаванаму асобаму аб гэтым спіску, можэм павядоміць, што першым уволены заведуючы гаспадарскім аддзелам. За ім пойдзе цэлая сэрыя увольненняу.

Кассавая пустата месьнай управы вельмі безпакоіць месьнаго галаву Хржонстоускаго, каторы гэтымі днямі, пэуна, дастане такія—сякія грошы дзеля выплаты служачым управы пэнсіі за чэрвень спосабам атрымання падмогі ад нямецкіх уласьцей.

Адміністратарам магілеускай р.-к. епархіі назначаны кс. Язэп Белагалова, быушы дагэтуль прафэсарам Пецярбурскай р.-к. духоунай акадэміі.

Нідауна ен выехау з Менску да назначанага мейсца, дзе знаеміуся с палітычным становішчам Беларусі.

Дэлегацыя з мейсцовым ксяндзом дэканам кн. Сьвятаполком Мірскім на чале 18 чэрвеня выехала да біскупа менскай р.-к. епархіі Лозінскаго с просьбай перэнесьці свой прыезд у Менск ад 2-го на 7-ае чэрвеня, каб можна было як належыцца прыгатовіцца да спаткання.

Парада кіраунікоу аддзеламі народнай асьветы губ. зем. управы адбудзецца 25 чэрвеня дзеля абсуджэння пытанняу—аб здабыванні для школ падручнікау і аб арганізацыі губ. камітэту народнай асьветы.

Бабруйская жаноцкая вучыцельская сэмінарыя ад восені перэрабляецца у зьмешаную прычым у ей адчыняюцца зноу прыгатавіцельны і III-ій клясы.

14-ае надзвычайнае менская павятовае земсабрание прыняло вялікую асігноуку (каля 30,000 р.) на атрымание міравога суда.

Членам управы, замест Ярошэвіча выбраны Ф. Ф. Жылінскі.

Праведзены даклады а падмогах і прыбаўках да пэнсіі дробных служачых, як меней абезпечаных.

У бонавым бюро (Юрауская, 2) пануе досіць дзіуны пагляд—ні прымімаць пры выдачы бонавых кніжак дакумэнтау аб асобі за подпісью мейсцовых беларускіх установау, у той час, калі такія дакумэнты за подпісью польскіх установау прынімаюцца.

Да розных пратэстау проціу беларусау шовіністамі з Варшавы тут на Беларусі мы досіць прывыклі, але, каб гэто дайшло і да такіх рэчай, як харчовыя справы—мы ні спадзевалія. Во што значыць сорам страцілі!

Аб палажэнні віду на ураджай у зьвязі з апошнімі цеплымі дажджамі, перэдаюць с Менскаго, Слуцкаго і Радашкоускаго павету.

У міліцыі ідзець цяпер прыем спрау зноу назначанымі у трох вучастках (2-м, 3-м і 5-м) камісарамі.

Новая форма на паліцыі мае быць уведзена праз 3—4 тыдні.

У еурэйскай абшчыне міжпартыйныя прэніі (главнае між сіанізмам і «Бундам») ні далі да гэтаго часу выбраць пастаяннаго прэзыдыума, здольнаго павясьці спакойную дзелавую арганізацыйную працу абшчыны.

Усе топчуцца на адным мейсцы, сярэчаюцца і топчуцца каля ліку і складу камісій, каторых ужо цэлых 10.

А «воз»,—у тым ліку і бежанскі,—і цяпер ішчэ там.

Афіцыяльнае павядамленне нямецкаго вярхоунаг[о] камандавання за 19 чэрвеня 1918 року.

Захадні тэатр вайны.

Група арміяу Кронпрынца Рупрэхта.

Усіленная разведачная дзеяльнасьць пяхоты. Часьцічны[я] атакі ворага каля Ніппскаго леса і паўночна-заходней Бэтэ[ны] былі адбіты. Артылерыйскі бой ажыўляўся толькі на ніка[]торых вучастках.

Група арміяу Германскаго Кронпрынца.

Паўночна-заходней Доммьера, у паўночна-ўсходней ча[]сьці леса Віллер-Каттэрэ раніцай былі адбіты атакі фран[]цузкіх палкоў. Шмат разоў паўторэныя націскі днем пры[]мусілі нас адсунуць нашыя ўсходней Монгобэн выдаючы[я]ся лініі троху ўнутры леса. На вучастку Кліньон паўночна-за[]хадней Шато-Тьерры некольки варожых рот перайшлі у нас[]тупленне. Яны былі адбіты нашымі перадавымі пастамі. Ар[]тылерыйскі і мінаметныя часьці абстрэлівалі моцным агнём ва[]рожыя ўмацаванні Рэймса. Пяхотныя атрады, перайшоўшы[] пасьля у атаку забралі 50 палонных.

Ўчора намі зьбіто 23 варожых самалёты і 3 прывяз[]ных шары. Капітан Бэртгольд атрымаў сваю 35, Лейтэнан[т] Фэльтмен сваю 22-ую перамогу у паветры.

Першы Гепэрал-кватэрмэйстар **фон-Людэндорф.**

Бібліографія.

«Прасты спосаб стацца у каротким часе граматным».

Напісалі пр. д-р Рудольф Абіхт у Брэславі і Янка Станкевіч у Вільні. Друкам выдау д-р. Фэлікс Прыбач. Брэслау 1918 г.

Кніжка напісана з рэфармаваным правопісам. Вялікіх літэр у кніжцы зусім німа.

Другое, што асабліва зва[]рочывае на сябе увагу,—гэт[а] зьмягчэнне складоу не устау[ным] кай між сугалоснай і галосна[й] і (у кірыліцы у гэтых прыпад[]ках ужываюцца етованые га[]лосные: е, е, я, ю), а кропка[й] над сугалоснай. Гэтак, замес[т] піе пішэцца ńе, замест сіе і sі[е] —će і śe і г. д. Замест дво[х] знакоу для цьвердаго і мякка[]го ł ужываецца адзін—l, като[]ры вымауляецца цьверда (я[к] у кірыліцы л), а дзеля зьмяк[]чэння яго стауляецца зьверх[у] кропка. Знак j (=у кірыліц[ы] —й) выкінут; замест ужыва[]ецца звычайнае «і», толькі за[]мест кропкі над ім стауляец[]ца знак кароткасьці, як на[д] й. Кропка над і зусім н[е] ужываецца. Замест ch і d[z] уводзіцца новые літэры (адзі[н] знак для кожнаго знака), ка[]торые зьмякчаюцца кропкай а для dź над знакам dz стау[]ляецца вуглік (як для ć і ś).

Гэтымі днямі у Кіеві выхо[]дзіць з друку брашура А[.] Цьвікевіча: *„Страницы из[] исторіи Бѣлорусскаго Націо[]нально-политическаго движе[]нія.* Цана 75 кап.

Рэдактар **А. Прушынскі.**

Выдавецтво **«Т-во Заранка.»**

Друкарня Я. А. Грынблята.